

คู่มือ
การทำสมุดทำมือและ
การซ่อมแซมหนังสือเบื้องต้น

จัดทำโดย
ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1. การทำสมุดทำมือ

วิธีทำสมุดทำมือนี้เป็นวิธีแบบง่าย เหมาะสำหรับการทำสมุดเล่มเล็ก ใช้กระดาษไม่มาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยมีอุปกรณ์และขั้นตอนการทำดังต่อไปนี้

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์สำหรับรีดกระดาษ หรือ Bone folder
2. เหล็กเจาะกระดาษ
3. เข็มเย็บสมุดทำมือ
4. กรรไกร
5. ไม้บรรทัด
6. เชือกคอตตอนหรือเชือกลินินขนาด 0.5 มิลลิเมตร
7. กระดาษหรือกระดาษรียूस 5 แผ่น
8. กระดาษเนื้อแข็งสำหรับทำปกสมุด

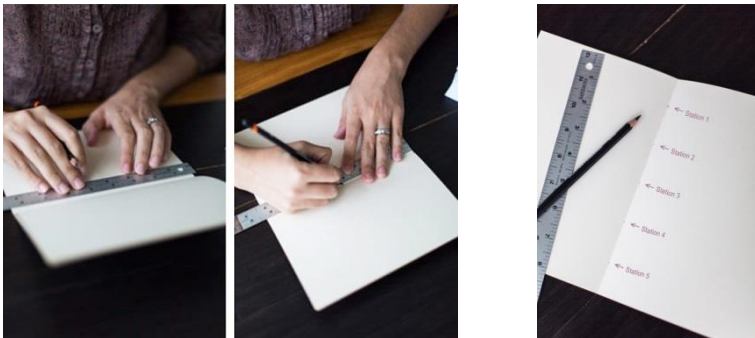

วิธีทำ

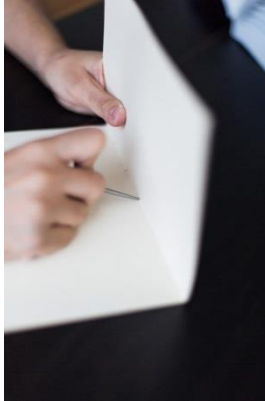
1. พับกระดาษโดยใช้อุปกรณ์รีดให้เรียบ หลังจากนั้นเอากระดาษมาวางซ้อนเข้าด้วยกัน รวมถึงกระดาษหน้าปกด้วย

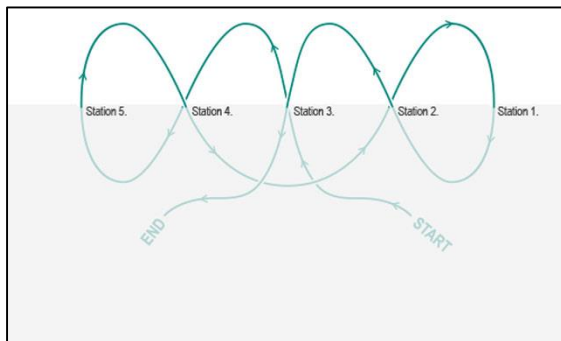
2. กำหนดตำแหน่งที่จะทำการเจาะกระดาษด้วยดินสอ โดยจะเขียนจุดไว้ทั้งหมด 5 จุด ระยะห่างของจุดควรจะเท่ากัน ในตัวอย่างกำหนดไว้ 1.5 นิ้ว

3. เจาะรูกระดาษและปกสมุดพร้อมๆ กันตามจุดที่เรากำหนดไว้ ในระหว่างที่เจาะกระดาษ อาจจะใช้คลิปหนีบกระดาษไว้เพื่อกันเลื่อนด้วยก็ได้

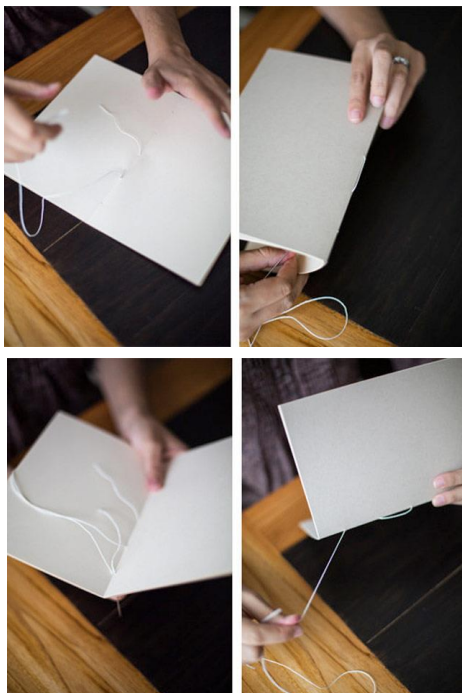
4. ร้อยด้ายลงรูเข็ม ไม่ต้องขมวดปมที่ปลายด้าย หลังจากนั้นจะเริ่มทำการเย็บกระดาษโดยยึดวิธีตามรูปแบบในภาพ

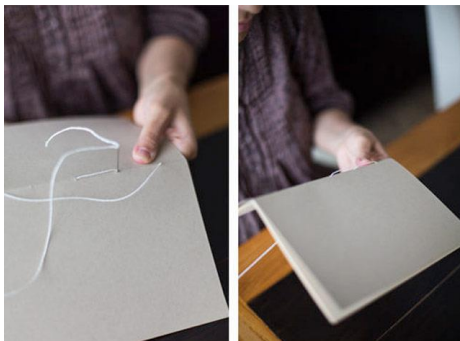
5. เริ่มเย็บกระดาษโดยสอดเข็มผ่านจุดที่ 3 เริ่มจากทางด้านในของสมุด ที่งปปลาย ด้ายไว้ประมาณ 2 นิ้ว

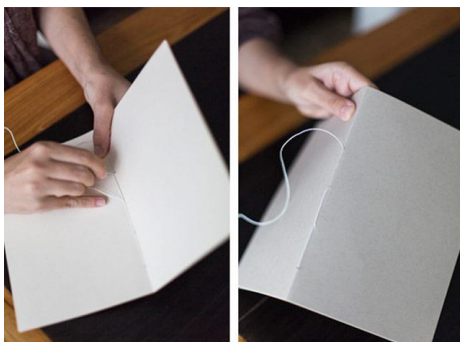
6. สอดเข็มจากทางด้านนอกผ่านจุดที่ 4 ดึงเชือกให้ตึงพอประมาณ จากนั้นสอด เข็มจากทางด้านในผ่านจุดที่ 5 ได้เลย

7. ย้อนกลับมาที่จุดที่ 4 อีกครั้ง แล้วสอดเข็มเข้าไป ให้สังเกตที่สันสมุด ถ้าเห็นว่าฝืนเรียงต่อกันดังภาพ แสดงว่าทำถูกต้องแล้ว

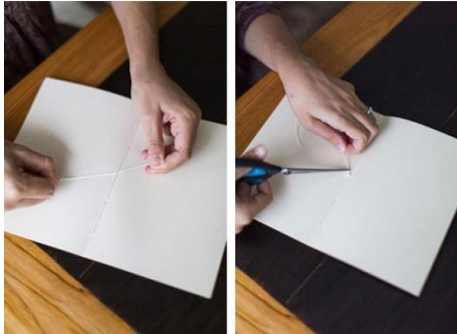
8. ซ้ำมไปที่จุดที่ 2 สอดเข็มจากทางด้านในสมุดผ่านจุดนี้เลย

9. สอดเข็มผ่านจุดที่ 1 ก่อน โดยสอดผ่านทางด้านนอกไปด้านใน จากนั้นให้ย้อนมาที่จุดที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

10. ตัดเชือกส่วนเกินออกจนเหลือความยาวประมาณ 2 นิ้ว ผูกเชือกเส้นนี้เข้ากับปลายเชือกที่เหลือเอาไว้ในข้อที่ 5 จากนั้นตกแต่งหน้าปกหรือตัวเล่มตามใจชอบ สมุดทำมือของเราก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว

2. การซ่อมแซมหนังสือเบื้องต้น

วิธีการซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุดนี้จะเป็นวิธีแบบง่าย เพื่อให้หนังสืออยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน มีความคงทนแข็งแรง โดยมีอุปกรณ์และขั้นตอนดังต่อไปนี้

อุปกรณ์

1. หนังสือที่ชำรุด
2. กรรไกร
3. คัตเตอร์
4. พู่ตเหล็ก
5. แผ่นรองตัด
6. กาวชนิดใดก็ได้
7. ตะเกียบ แท่งเหล็ก หรือแท่งไม้ ต้องยาวกว่าความยาวหนังสือ
8. อุปกรณ์เจาะรูหรือสว่านขนาดเล็ก
9. bone folder สำหรับรีดกาวส่วนเกิน หรือไม้บรรทัด
10. แผ่นพลาสติกหนาสำหรับรองกาว
11. พู่กันสำหรับทา กาว
12. เข็มและด้าย

วิธีทำ

1. เตรียมหนังสือที่มีการชำรุด

2. เคาะปีกกระดาษให้สั้นเท่ากันทุกด้าน หลังจากนั้นกำหนดตำแหน่งที่จะทำการเจาะกระดาษด้วยดินสอดั้งหมด 3 จุด วัดจากสันด้านในเข้ามาประมาณ 3 มิลลิเมตร

3. เจาะรูตามที่มาร์กไว้ด้วยอุปกรณ์เจาะรู หรือหากหนังสือหนามาก ให้ใช้สว่านขนาดเล็กเจาะจะง่ายกว่า

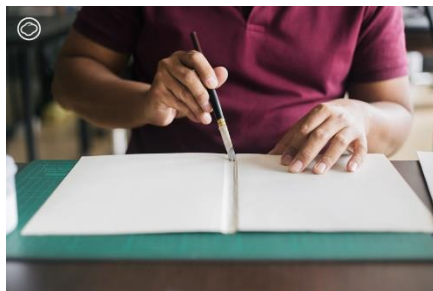
4. เย็บเล่มโดยเริ่มจากการร้อยด้ายผ่านรูตรงกลาง ผูกปมตายหนึ่งครั้ง จากนั้น ร้อยไปที่รูด้านบน ร้อยกลับมารูกลาง แล้วร้อยไปที่รูด้านล่าง ร้อยกลับมารูกลาง เพื่อผูกปมตาย

5. กำหนดรอยพับของปก โดยวางฟุตเหล็กนำทางแล้วใช้สันคัตเตอร์กรีดเบาๆ ต้องระวังเป็นพิเศษหากกระดาษบาง หากมีการเย็บเล่ม รอยพับต้องใหญ่พอปิด รอยเย็บอย่างมิดชิด

6. หากวางบนรอยพับของปก จากนั้นประกอบเข้ากับตัวหนังสือที่ถูกเย็บเล่ม เรียบร้อยแล้ว

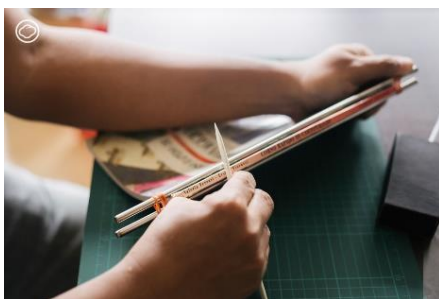
7. ใช้ตะเกียบ 1 คู่ตามบริเวณสันหนังสือทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มัดตะเกียบเข้าด้วยกันด้วยหนังยาง ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ปกแนบสนิทกับสันมากขึ้น

8. สอดแผ่นพลาสติกเข้าไปรองหน้าปกทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เพื่อป้องกันไม่ให้เนื้อในเปื้อนกาบส่วนเกิน

9. ใช้ bone folder รีดบริเวณสันหนังสือเพื่อไล่กาบส่วนเกิน ใช้ผ้าซีริวซ์เช็ดกาบออก ถ้าไม่มี bone folder ให้ใช้ไม้บรรทัดรีดแทนได้ หลังจากนั้นปล่อยให้แห้ง 2 - 3 ชั่วโมง เมื่อแห้งแล้วถอดตะเกียบและดึงแผ่นพลาสติกออกได้

แหล่งอ้างอิง

- กัณฑ์กนิษฐ มิตรภักดี. (2560). *Book Repair* ชวนนักอ่านคืนชีวิตให้หนังสือที่รัก และชาร์จแบตเตอรี่หัวใจด้วยการนั่งลงหัดซ่อมหนังสือ. สืบค้นจาก <https://readthecloud.co/staycation-4/>
- Tripwimon Sakulwongsuwan. (2563). *สมุดทำมือ*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/tripwimonsakulwongsuwan/smud-tha-mux>